

KLEIDUIVENSCHIETEN IN NOORD-NEDERLAND

Jan Stella

Het zal een ieder ongetwijfeld zijn opgevallen, dat de regionale en landelijke pers in de afgelopen zomer volop aandacht hebben besteed aan de milieuproblematiek die de kleiduivenschietsport met zich mee brengt.

Vooropgesteld zij, dat juist in het Noorden de problematiek als eerste is onderkend. Gealarmeerd door Deense publicaties besloot de Regionale Inspektie Milieuhygiëne Noord een bodemonderzoek in te stellen bij een kleiduivenschietbaan, waar op dat moment problemen waren ontstaan tussen de schietvereniging en een aangrenzende veeteler, namelijk die te Hemrik in de gemeente Opsterland. Gefinancierd door de Hoofdspektie voor de Milieuhygiëne werd door het Ingenieursburo Oranjewoud eind 1983 een onderzoek uitgevoerd. De resultaten hiervan vormden de aanleiding tot de genoemde publicaties. Het zal duidelijk zijn, dat naast de problematiek van bodem- en grondwaterverontreiniging door lood, tevens problemen ten aanzien van geluidhinder en natuur en landschap in het geding zijn. Alle drie aspecten worden toegelicht door het hoofd van de afdeling bodem en afvalstoffen van de Provinciale Waterstaat van Groningen.

De bij het kleiduivenschieten gebruikte patronen bevatten ongeveer 32 gram hagel. De kogeltjes bestaan voor 90 % uit lood en bevatten daarnaast koper, cadmium en antimoon. Op kleiduivenschietbanen worden van klein tot groot jaarlijks tienduizenden tot honderdduizenden patronen verschoten. Op een grote kleiduivenschietbaan — zoals die te Hemrik — is dit aantal op jaarbasis ongeveer tweehonderdduizend patronen. Dit houdt een loodbelasting in voor de baan plus omgeving van ± 6 ton per jaar. Indien men bedenkt dat het bereik van de gebruikte patronen bij de hoek waaronder wordt geschoten zo'n 250 à 300 meter is en indien men uitgaat van een vaste opstelling van de baan, dan kan hieruit worden berekend, dat

onder deze omstandigheden de loodbelasting 1,5 à 2,0 ton per ha per jaar bedraagt.

Bodemverontreiniging door lood

Wat kunnen nu de effecten op de omgeving zijn van deze bodem- en grondwaterverontreiniging?

Hierbij kan onderscheid worden gemaakt of de schietbaan in of nabij kultuurgebied (in gebruik als landbouwgebied of voor veeteeltdoeleinden) is gelegen of dat de schietbaan is gevestigd in of nabij natuurgebied. Is er sprake van relatie met natuurgebied, dan kan in eerste instantie worden gedacht aan de opname van hagelkorrels door vogels, met name watervogels. Diverse publicaties hebben aangetoond, dat deze opname inderdaad plaatsvindt. Voor zover bekend, zijn in Nederland nog geen effecten van loodvergiftiging bij watervogels geconstateerd.

In hoeverre er sprake is van ecologische verstoringen in de verontreinigde bodem zelf, zal met behulp van nader onderzoek moeten worden vastgesteld.

Ten aanzien van de effecten in kultuurgebie-

den is meer bekend. Bij het onderzoek te Hemrik werd geconstateerd dat koeien in het verontreinigde gebied via het grazen grote hoeveelheden loodkorrels binnenkregen. Als gevolg daarvan werden verhoogde concentraties lood in de lever en nieren in een van de afgemaakte koeien aangetroffen.

Ook bleek uit dit onderzoek, dat enige belasting van het grondwater al was opgetreden, terwijl tevens in het opstaande gras enige verhoging van het loodgehalte viel te bespeuren.

Deze opname van lood door gewassen werd bevestigd door potproeven, uitgevoerd door de Vakgroep Bodemkunde en Plantevoeding van de Landbouwhogeschool te Wageningen, waarbij spinazie werd gekweekt op met lood verontreinigde grond van de kleiduienschietbaan. Kortom, de lokaties van de kleiduienschietbanen in hun huidige vorm blijken zich niet te kunnen verenigen met natuurgebieden noch kultuurgronden.

Lawaaihinder

Wie ooit in de buurt van een kleiduienschietbaan is geweest, weet hoe hinderlijk dit geluid kan zijn. Geluidmetingen hebben aangetoond, dat het geproduceerde niveau erg hoog ligt. In de praktijk werd dit uiteraard veelal onderkend, met als gevolg dat kleiduienschietbanen veelal in het buitengebied werden gerealiseerd, in principe ver van woonbestemmingen. Het gevolg hiervan was dat veelal weinig geluidhinderklachten bij de bevoegde instanties binnenkwamen.

Relatie kleiduienschietbanen/natuurgebieden

Ten gevolge van het omzeilen van de geluid-

hinderproblemen, werden de lokaties veelal in het buitengebied gesitueerd. Het onvermijdelijke gevolg daarvan was, dat een aantal lokaties vaak in landschappelijk kwetsbare gebieden terug zijn te vinden.

Lokaties

Het inventariseren van alle kleiduienschietbanen in het noorden leverde meer problemen op dan werd verwacht.

Zo bleken vele niet over een hinderwetvergunning te beschikken, waardoor ze als zodanig dan ook niet in overheidsbestanden konden worden gevonden.

Een aantal banen bleek niet meer te bestaan; ook wordt op een aantal lokaties zeer sporadisch geschoten.

In de onderstaande opsomming is per provincie rijp en groen, dwz. met of zonder vergunning, bestaand of voormalig, klein en groot, een aantal lokaties weergegeven, waarbij zeker geen volledigheid is nagestreefd.

Friesland

gemeente Opsterland (Hemrik)
gemeente Schiermonnikoog (Vuurtorenpad)
gemeente Dantumadeel (Mr. Hofstrastraat

te Driesum)
gemeente Ferwerderadeel (Wildlandsweg te Hallum)

Groningen

gemeente Nieuwe Pekela (Doorsneeweg)
gemeente Stadskanaal (ijsbaan)
gemeente Midwolda (Polderweg)
gemeente Bierum (Spijk)
gemeente Delfzijl (oude vuilstortplaats)
gemeente Slochteren (nabij de Laskwerderweg te Tjuchem)

Drente

gemeente Sleen (Veilingstraat te Veenoord)
gemeente Oosterhesselen (Coevorderstraat te Geesbrug)
gemeente Emmen (Schietsbaanweg)
gemeente Borger (zandzuigerij Vos te Elertshaar)
gemeente Diever (Pastoorzandweg te Diever)
gemeente Zuidlaren (Schuilingsoord Zuides II)
gemeente Norg (Asserstraat te Norg)
gemeente Assen (Witterveld)
gemeente Assen (ten noordoosten van Loon)

Toekomstperspektief

Zoals wellicht bekend, loopt er op dit moment een tweetal sluitingsprocedures in het kader van de Hinderwet voor de banen te Hemrik en Nieuwe Pekela.

Het verdient mijns inziens de voorkeur, dat provinciaal, dan wel interprovinciaal wordt gezocht naar en gewerkt aan de mogelijkheid van centrale banen met een (inter-)regionale functie.

Deze banen dienen zodanig te worden gesitueerd, dat geen problemen ontstaan met natuur- en landschapsbelangen.

De vele kleine huidige lokaties dienen te worden gesloten en samen met vroegere lokaties te worden onderzocht op bodemverontreiniging en zonodig te worden gesaneerd.

De resterende banen dienen te voldoen aan strenge milieuhygiënische eisen, waarbij gedacht kan worden aan de opvang van de hagelkorrels met behulp van bodemafdichtende folies. De banen dienen dusdanig van omvang te zijn, dat geen effecten op naastgelegen gronden kunnen ontstaan.

